Tweemaandelijks tijdschrift
24ste jaargang 1993/2 (140)
maart-april

Horizontaal

BIBLIA,
Dat is
De gantsche H. Schrifture,
vervattende alle de Canonycke
Boecken des Oudē en des Niewen
TESTAMENTS
Nu eerst
Door last der Hoogh-Mog. HEEREN
STATEN GENERAEL
vande Vereenigde Nederl. en volgēs het Besluyt
van de Synode Nationael gehouden tot
Dordrecht, inde Iaeren 1618 ende 1619
Uyt de Oorspronckelijcke Talen in
onse Neder-landtsche Tale getrou
welick over-geset.

Tot LEYDEN,
Gedruct by Paulus Aertsz van Ravensteyn.

Voor de Wed. ende Erfgen. van wylen Hillebrandt
Iacobsz van Wouw, Ord. Druk. vāde H.M.Heeren
STATEN GENERAEL.
Met Privilegie voor 15 Iaeren

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 24ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tlf. 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Esperanto-Centrum Nederland, Riouwstraat 172, 2585 DW Den Haag.

Abonnementen: Gewoon abonnement: 400,– fr. in België, 22,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 1600,– fr. of 88,– gld.; levenslang abonnement: 10 000,– fr. of 550,– gld.

Rekeningen: Voor België 402-5510531-55 t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen; voor Nederland: postgiro rek.: 3583975 t.n.v. Esperanto-Centrum Nederland, Den Haag.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.

Medewerkers: C. Declerck, P. De Smedt, I. Durwael, A. Humet.

Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publicatie moeten op de redactie toekomen op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

3. Uitzicht:
4. Vergezicht: The empire strikes back
7. Een debat over taal in Europa
8. Inzicht: Talen voor het oprapen
9. **SLEUTELGAT**
10. Aangezicht: Cesar Vanbiervliet (1905-1992)
11. Zicht op grammatica: Het eind in zicht?
12. Nazicht: Depré-historie... inaŭgurita
TELESCOOP
13. Rondblik: Onze handel met China
15. Binnenzicht: Tweede op de wereldranglijst
17. Zicht op taal: Een zoon van zijn volk
19. Opzicht: Lerarenopleiding
20. Buitenzicht: Bron en boekenkermis
21. Overzicht: Activiteitenkalender van onze clubs

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

AALST *La Pioniro*, Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tlf.: (053) 70 17 89.

ALKMAAR (NEA-sekcio) F. Bakker-Kroon, Meester Quantplein 2, NL-1862 GB Bergen, tlf.: (02208) 45 82.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tlf.: (05490) 19403.

AMERSFOORT (NEA-sekcio) W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tlf.: (02155) 154 73.

AMSTERDAM (FERN-sekcio, FLE-sekcio) J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, NL-1562 BA Krommenie, tlf.: (075) 28 70 18.

ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tlf.: (03) 234 34 00.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tlf.: (03) 234 34 00, antwoordapparaat tussen 17.30 en 9.00 u. Telefax: (03) 233 54 33.

ARNHEM (NEA-sekcio) R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, NL-6903 XM Zevenaar, tlf.: (08360) 337 90.

BERINGEN G. Rombaut, Zandhoefstraat 156, B-3583 Paal, tlf.: (011) 42 80 20.

BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tlf.: (02510) 310 79.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tlf. (050) 35 49 35.

BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tlf.: (02) 569 17 83.

Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tlf.: (059) 50 18 25.

DEN HAAG *Esperanto-Centrum Nederland (ECN)* en *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tlf.: (070) 355 66 77.
(NEA-sekcio) Th.J. Van Woerden, Erasmusplein 59, NL-2532 RD Den Haag.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tlf.: (070) 366 65 47.

DEN HELDER K.J. Klein, Rijnstraat 203, NL-1784 BZ Den Helder.

DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tlf (03) 658 74 20.

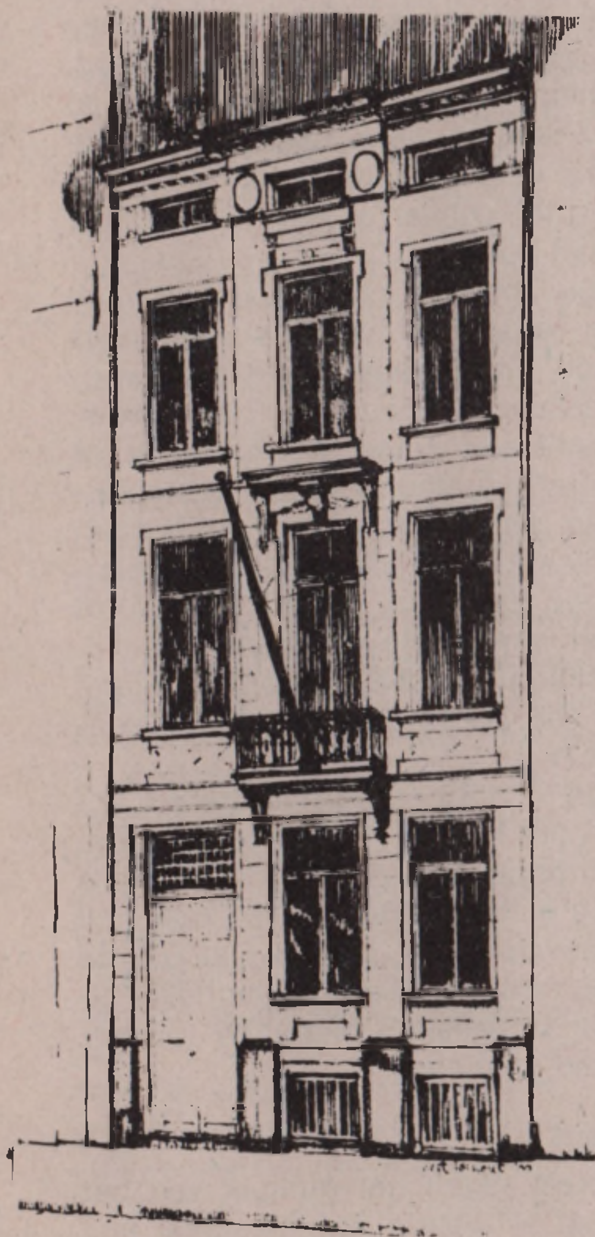
uitzicht

Dit is bijna het ideaal nummer. Bekijk het eens aandachtig, en je zal zien, dat heel wat verschillende mensen hun bijdrage hebben geleverd om dit nummer te vullen. Hen willen wij bedanken, en anderen aanzetten om het ook te doen. Immers, voor velen is een toevallige gebeurtenis, een speciale activiteit, een toevallig gelezen tekst aanleiding om zelf een artikeltje te schrijven – of minstens uitgebreid materiaal te leveren. Want al kan het technisch schrijven van een artikel voor velen een probleem zijn, voor een redacteur is vooral de inspiratie en de gegevens het probleem. Wees daarom niet te timide of terughoudend. Wanneer je over interessante informatie beschikt, stuur die dan, zo uitgebreid mogelijk. Het wordt op de redactie tot een artikel verwerkt. Indien nodig word je telefonisch om nadere informatie of eventueel illustratiemateriaal verzocht.

Rubrieken die voor bijdragen van lezers voor de hand liggen zijn: NAZICHT (over een boek), BUITENZICHT (een tijdschrift presenteren dat je geregeld leest – onze dubbele oproep in het vorig nummer heeft tot nog toe geen reacties gekregen), AANGEZICHT (graaf in uw geheugen, wie leerde jou Esperanto, en was hij of zij een „belangrijk" persoon in de beweging, wat weet je nog over hem of haar?); BINNENZICHT (onze vroegere rubriek: Wat kan je ermee doen... – of kan je er echt niets mee doen?) Dat laatste hoeven niet noodzakelijk eigen belevenissen te zijn. Wanneer jij iets weet over een interessant project dat dank zij Esperanto tot stand is gekomen, dan is dat de moeite van het vermelden waard. De oprichting van een volledige bibliotheekafdeling is daarvan een bijzonder voorbeeld. En over een bibliotheek hebben we het in dit nummer speciaal. Naar aanleiding van het overlijden van Cesar Vanbiervliet (zie AANGEZICHT) wordt zijn levenswerk (na pensioen) gepresenteerd: het Esperantofonds in de stadsbibliotheek van Kortrijk. Een onvoorstelbaar rijke verzameling die eigenlijk in de wereld haar gelijke niet heeft, vooral door het groot aantal tijdschriften waarover ze beschikt. Het is daarom jammer dat ze relatief weinig bekendheid geniet in de Esperantobeweging, en niet in het minst in eigen land. Dubbel jammer is het, dat ze ook van overheidswege niet naar waarde wordt geschat. Hoewel zij een gespecialiseerde en (dus) gesalarieerde kracht verdient, moet zij het stellen met vrijwilligers die naar eigen inzicht en vermogen deze zware en moeilijke taak trachten te volbrengen. Kan men zich voorstellen dat de vele duizende gegevens nog steeds niet per computer worden verwerkt? Aan degenen die zich verantwoordelijk voelen en zich ervoor inzetten het werk van Cesar Vanbiervliet voort te zetten, zijn wij erkentelijkheid verschuldigd.

Het hoofdartikel van dit nummer is een lange reactie op een artikel dat verscheen in KNACK (6 januari 1993). Het zou interessant zijn, wanneer de lezer ook dat artikel zou raadplegen – bijvoorbeeld in de bibliotheek. Maar vergeet vooral de DOE-opdracht aan het einde van de tekst niet. KNACK moet plat, zouden we kunnen zeggen.

Tenslotte nog dit: de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van FEL heeft plaats op zaterdag 20 maart 1993. Iedereen is van harte uitgenodigd en uw aanwezigheid wordt ten zeerste op prijs gesteld. *gvd*

THE EMPIRE STRIKES BACK

Als we Geert Lernout mogen geloven (KNACK, 6 januari 1992, p. 92-94), begrijpt elke doorsnee Vlaming deze titel en zelfs nog veel meer Engels. Over het begrijpen van de titel wil ik niet discussiëren. De film en gelijkaardige feuilletons hebben lang genoeg de film- en TV-schermen geteisterd, om te mogen veronderstellen dat dat waar is. Over het begrijpen van veel meer kan ik, me baserend op mijn ervaring als leraar Engels, niet zo zeker zijn.

Ik wil dadelijk toegeven dat elke Vlaming die een middelbare opleiding heeft genoten, redelijk met Engels overweg kan. Die kennis is voldoende om een buitenlander te woord te staan of om in het buitenland als toerist aan zijn trekken te komen. Indien de gewoonte wordt onderhouden, kan een schoolverlater zelfs vrij lang zijn kennis op peil houden. Het lange tijd niet gebruiken vreet echter diep in. Dat studeren in het Engels echter ook zo vlot zal willen lukken, durf ik toch wel ten zeerste betwijfelen.

Meer dan een emotioneel betoog?

In zijn artikel probeert de heer Lernout aan te tonen waarom Engels aan de universiteit moet kunnen. Zijn uitgangspunt is dat tegenstanders telkens wanneer het idee wordt naar voren gebracht, op een uiterst emotionele manier reageren en zuiver gevoelsargumenten aandragen om hun verzet te staven. Hijzelf daarentegen, pretendeert op een gefundeerde, wetenschappelijke manier argumenten aan te dragen die pleiten voor het Engels als onderwijstaal en die aantonen hoeveel voordelen dat zou bieden.

Helaas, zijn argumentatie steekt niet echt boven die van zijn tegenstanders uit. Het is terug te voeren op een welles/nietes-spelletje waarin van wetenschappelijkheid geen sprake is. Dat zullen we proberen aan te tonen en te illustreren.

Het Engels nu

Eerst schetst de auteur de huidige situatie van het Engels. Toen hij afstudeerde in de humaniora, werd de vrije keuze tussen Engels en Frans als tweede taal ingevoerd. Hij leidt daaruit af dat het Engels in het onderwijs een stabiele machtspositie als tweede taal heeft veroverd. Dat die keuze heel vaak toch neerkwam op een keuze voor het Frans en meer nog, dat sinds de invoering van het eenheidstype in het onderwijs die keuzevrijheid terug naar af is verwezen, ziet hij echter over het hoofd.

In het voormalige Oostblok kent het Engels – na jarenlang quasi-verbod en verplicht onderwijs van het Russisch – een hoge vlucht. Het wegvallen van politieke invloeden en het aantreden van nieuwe machtselementen, heeft daar alles mee te maken. Dat die bloei geen zuiver natuurverschijnsel is en dat er aardig slag wordt geleverd tussen Britse en Amerikaanse „taalverkopers" – in de hoop dat na de taal de weg wordt geopend voor tal van andere activiteiten op cultureel en toeristisch domein – wordt treffend geïllustreerd in *The Battle over English* (Newsweek, 25 06 1991).

Een derde puntje in zijn betoog over de superieure situatie van het Engels is zijn bewering dat „het aantal Europese jongeren dat Engels spreekt gestegen is van 60 naar 80%". Hier had ik graag een bronvermelding gezien. Dat zou de bewering optillen naar een wetenschappelijk niveau (voor zover statistieken bijdragen tot wetenschappelijkheid natuurlijk).

Vlaams sentiment

Het Vlaamse verzet tegen het gebruik van het Engels – in situaties waarin dat helemaal niet nodig is, bijvoorbeeld om benzine te slijten of

een auto te verkopen – doet hij af als Vlaams sentiment en hetze van het Vlaams Blok dat vooral in Antwerpen stemmen haalt. Het bewijs is vlug geleverd: in Brussel (VUB) en in Leuven (KUL) is er helemaal geen verzet tegen het invoeren van respectievelijk een Engels college en en postgraduaat in het Engels. Waartegen aan de Antwerpse universiteit verzet wordt aangetekend, is nergens in de tekst te vinden. En het wordt nog mooier. Het blijkt immers dat in Leuven soms wel stemmen tegen het Engels opgaan. Dat is dan evenwel enkel van een hard schreeuwende minderheid. M.i. is een minderheid toch nog steeds meer dan niets.

The British Council

Dat in Vlaanderen de reacties op uitlatingen zoals die van minister Ritzen veel emotioneler zijn, is niet zuiver een overreactie, een gevoelsargument dat teruggaat op een domme toestand die al lang geschiedenis is. Met evenveel gelijk kan men aanvoeren dat het om de reactie gaat van een gezond lichaam dat zich te weer stelt tegen een ziekte omdat het de gevaren ervan onderkent. (Zo werkt bijvoorbeeld de geneeskunde, die met inentingen probeert allerlei ziekten te overwinnen.) De opmerking van kardinaal Mercier was geen „domme" opmerking. Het was een opmerking van een wanhopige klasse die zich krampachtig aan de macht vastklampte.

Puur natuur

Of het Engels zuiver toevallig, via een „natuurlijk" proces zijn huidige positie en status heeft bereikt? Ja, gedeeltelijk wel, door het ineenstorten van de Europese economische en politieke macht na en vooral door de Tweede Wereldoorlog – een positie die met bravoure door de USA werd overgenomen. Dat het Engels – lees: de Engelstaligen – niets doet om zijn positie te verstevigen en uit te breiden, daar ben ik het helemaal niet mee eens. Wie de inzet ziet waarmee British Council en Britse uitgeverijen van taalcursussen hun produkt promoten, zal wellicht mijn mening bijtreden.

De poging van kleine taalgroepen om hun taal in stand te houden afdoen als „absurd", is de wet van de jungle als hoogste norm invoeren. De wens van de joden om *niet* vergast te worden, kan men dan als even absurd beschouwen... Toch is juist die holocaust dé grote misdaad van onze eeuw. Trouwens, waar of hoe bewijst de auteur dat het streven van de kleine taalgroepen faalt? Taalbewegingen in Schotland, Wales, Ierland, Bretagne, Elzas, Catalonië, Baskenland, Letland, Luxemburg, Friesland... zijn verre van dood en kunnen al evenmin zomaar bij „rechts-nationalisme" worden ondergebracht.

Taal en ontwikkeling

Ook over de verhouding tussen moedertaal/dialect en eenheidstaal doet de auteur boude geloofsuitspraken. Dat het Latijn in de middeleeuwen de taal van de wetenschap was en de internationale communicatie bevorderde, is onweerlegbaar. Alleen is het niet zo, dat dat ook de „mobiliteit" zo sterk vergrootte. Die mobiliteit was weggelegd voor de elite; voor de gewone man was het enkel een rem tot een verdere opleiding. Waarom behandelt de auteur niet het teloorgaan van het Latijn ten voordele van de volkstaal?

Dat velen in Vlaanderen het AN slecht beheersen is ook waar. Dat de kloof tussen dialect en AN de toegang tot hoger onderwijs bemoeilijkt, werd in diverse studies aangetoond. Die situatie willen ondervangen door de kloof nog groter te maken – i.p.v. dialect-moedertaal, dialect-vreemde taal – is de wereld op zijn kop zetten.

VERHANDELING

OP

D'ONACHT

DER

MOEDERLYKE TAEL

IN DE

NEDERLANDEN.

TOT MAESTRICHT.

MDCC.LXXXVIII.

Slechte taal

Over taalverloedering wordt heel wat afgepraat en geschreven. De vraag wat slecht Engels of slecht Nederlands is, beantwoordt de auteur echter niet. Hij stelt het enkel als feit en zoekt de kenmerken ervan – net als Gerard Bodifée, die hij een achterhaalde romantische kijk op de zaak verwijt – in de taal zelf. Natuurlijk ligt de kern van de zaak niet daar. Juist is dat iedere taal onderhevig is aan vreemde invloeden, juist is dat iedere taal ontleent – vreemd bloed nodig heeft – om in leven te blijven. Slechte taal moet men daarom in de toepassing zoeken. Een slechte taal is een taal waarin de gebruiker zich maar voor de helft of minder kan uitdrukken. Slechte taal ligt daarom altijd bij de taalgebruiker: het gaat uiteindelijk om *taalbeheersing*. De conclusie van de auteur dat we, om het Nederlands zuiver te houden, het helemaal niet meer moeten spreken is daarom ook onjuist. Daarmee treedt hij Bodifée bij – als deze tenminste al heeft bedoeld wat Lernout hem in de mond legt. Om een taal zuiver te houden, moet men ze juist cultiveren en gebruiken, en zo zijn eigen vaardigheid vergroten. Vreemde elementen worden dan ontleend en harmonieus in de taal ingepast. Een lezenswaardige tekst in dat verband is de inleiding van *Peptalk* (Rik Smets, Nijgh en Van Ditmar, Amsterdam 1992), een boek waaraan we in één van onze volgende nummers een bespreking zullen wijden.

Op de internationale toer

Over de vergelijking tussen de positie van het Engels nu en die van het Latijn in de middeleeuwen kan nog heel wat worden gezegd. Dat juist hier de auteur Esperanto vermeldt, geeft ons de gelegenheid een mooie vergelijking op te zetten.

Engels heeft met Latijn een kenmerk gemeen en verschilt ook in iets van het Latijn: zowel Engels als Latijn zijn (waren) de taal van de heersende (economische, intellectuele, militaire) klasse; Latijn was echter supranationaal, Engels is en blijft de taal van een natie. En Esperanto en Latijn? Die zijn allebei supranationaal; helaas (of gelukkig) is Esperanto niet de taal van een heersende klasse. Wellicht daarom slaat het niet zo gemakkelijk aan. Wij zouden met enige fierheid – die ongetwijfeld ook de grootvader van Geert Lernout bezielde – kunnen stellen: ze slaat enkel aan bij mensen met oog voor gelijkheid en rechtvaardigheid; mensen die een deel van hun eigen voordelen willen opofferen ten bate van het algemeen nut.

Uitstraling

Tenslotte iets over de Engelstalige cursussen. Het is waar dat door zijn taal (het Nederlands) de Vlaamse Universiteit een beperkte aantrekkingskracht heeft. Het is ook waar dat wie internationaal gehoord wil worden, in het Engels *moet* publiceren. Natuurlijk blijft het de vraag of dat een „rechtvaardige” situatie is. Met de voorbeelden die de auteur naar voor brengt om aan te tonen dat „verengelsing” een „must” is, heb ik het nogal moeilijk. Rechten, sociologie, filologie: Wie studeert er filologie van het Nederlands zonder die taal te beheersen? Ook in recht en sociologie is de taal belangrijk. Wil je een vergelijking maken tussen het Griekse en het Belgische recht of tussen het Vlaamse en het Deense maatschappijmodel, dan is kennis van de taal eveneens een belangrijk – zij het misschien niet onmisbaar – element. Immers, heel wat termen verwijzen naar lokale situaties en zijn moeilijk te „vertalen” omdat gelijkaardige instellingen in bepaalde nuances fundamenteel kunnen verschillen. Die instellingen met dezelfde naam benoemen zou enkel de onduidelijkheid in de hand werken. In positieve wetenschappen is die dreiging veel minder: een atoom is een atoom. Wiskunde, scheikunde, fysica of computerwetenschap waren wellicht betere voorbeelden geweest voor de auteur om zijn opvatting te onderbouwen.

Van antwoord dienen

Het zou een goed idee zijn wanneer de lezers ook het artikel van KNACK zelf zouden lezen en dan reageren: een reactie niet op het hele artikel, maar op bepaalde punten, waarover men goed op de hoogte is of waarover men specifieke informatie heeft. Vele brieven met telkens een korte reactie zal op de redactie van KNACK ongetwijfeld meer indruk maken dan mijn lang tegenbetoog.

Ik som enkele punten op waarop men zou kunnen reageren:

- de positie van het Engels in het middelbaar onderwijs;
- de parate kennis van Vlaamse jongeren;
- het gebruik van het Engels tijdens internationale congressen, hoe gemakkelijk is het een wetenschappelijk betoog in het Engels te volgen;

– Latijn-Engels-Esperanto: ijdele dromen;
– de elite-status van Latijn toen en Engels nu;
– de „Vlaamse" reacties tegen het Engels;
– de machtsstrijd tussen Frans en Engels (eventueel andere talen);
– zuivere taal en vreemde invloeden;
– falende minderheidstalen;
– beter slecht Engels dan goed Nederlands;
– AN vervangen door Engels;
– taalbeheersing en opleiding;

Dit is geen volledige lijst, enkel een suggestie.

Conclusie

Ik breek helemaal geen lans voor het invoeren van het Esperanto in het onderwijs, in internationale politiek en economie of waar dan ook. Elke taal krijgt de plaats die ze verdient. Esperanto „invoeren" zou een ware ramp betekenen voor de hele beweging. Ik ken te goed haar gebreken en te goed haar kwaliteiten om dat te willen. Met dit artikel wil ik enkel bereiken dat er een stroom van reacties naar KNACK op gang komt; dat men het ideaalbeeld van het Engels als internationaal communicatiemiddel relativeert; dat de waarde van de eigen taal steeds en steeds weer wordt herbevestigd, dat men eindelijk ophoudt te beweren dat Esperanto niet van de grond komt. Esperanto vliegt, vrij als een vogel door het hele aardse luchtruim... maar het is wel een klein vogeltje. gvd

Een debat over taal in Europa

Op woensdag 25 november 1992 vond in de raadszaal van de BVSE (Beweging van de Verenigde Staten van Europa) te Wilrijk een debatavond plaats over de positie van de Nederlandse taal in Europa. Spreker was dr. J.D. Peeters, voorzitter van het Instituut voor Europese Vorming en Europees secretaris van de Internationale Academie voor taalrecht.

In zijn toespraak wees de heer Peeters erop dat de problemen inzake het Nederlands in Europa worden veroorzaakt door de Nederlandstaligen zelf. Het is onzin te beweren dat het Nederlands met 21 miljoen sprekers een minderheidstaal is. Dit gebrek aan zelfbewustzijn leidt er trouwens toe dat de meeste Nederlandstaligen, met uitzondering van enkele verenigingen die tegen de stroom in proberen te roeien, weinig of niets doen om hun taal en cultuur in het buitenland te promoten. Het is daarom ontzettend belangrijk dat Nederland en Vlaanderen meer als een culturele eenheid naar buiten treden. In het buitenland hebben de meeste mensen een verkeerde voorstelling van het Nederlandse taalgebied; voor hen is het Nederlands de taal van Nederland, maar ze weten vaak niet dat ook de helft van België Nederlands spreekt.

De heer Peeters stak een beschuldigende vinger op naar de Nederlanders, die een nauwere samenwerking met Vlamingen blijkbaar overbodig vinden. Nederlanders hebben nooit voor hun taal moeten vechten; voor hen is hun taal een doodnormaal iets, dat men dagelijks spreekt, maar waarbij men zich verder geen vragen stelt. Aan het zogenaamde „minderwaardigheidscomplex" van de Vlamingen inzake hun taal hebben de meeste Nederlanders dan ook geen boodschap.

Na deze uiteenzetting over het Nederlands trok de heer Peeters de registers wijder open en kaartte het taalgebruik en het recht op eigen taal in de Europese Unie aan. Iedereen weet ondertussen wel dat het vele vertaalwerk een bom geld kost en bovendien heel wat ongemakken met zich meebrengt. In de nabije toekomst zullen ongetwijfeld nog meer landen lid worden van de Europese Gemeenschap. Men zou ook de talen van deze landen op gelijke voet moeten behandelen, maar dat blijkt onmogelijk. Het is een probleem waarvoor ongetwijfeld een oplossing moet worden gevonden, maar waarover nog heel wat onenigheid bestaat.

De Denen hebben ooit voorgesteld om het aantal werktalen te beperken tot Engels en Frans, maar om niemand te bevoordelen zouden alle Engelstaligen in de EG Frans moeten spreken, en alle Franstaligen Engels!

Een aantal aanwezigen in het debat sprak zich lovend uit over het Engels als enige werktaal, omdat volgens hen de verengelsing een natuurlijke evolutie is. Ook het Esperanto als mogelijke oplossing werd besproken. Met grote verwondering hoorden de aanwezige esperantisten de heer Peeters beweren dat het plan om alle Europarlementariërs Esperanto te leren algemeen was aanvaard, maar op de klippen was gelopen „omdat er geen enkele leraar beschikbaar was gevonden". Hij liet zich helemaal niet negatief uit over het Esperanto, maar was wel van mening dat het te grote idealisme van vele esperantisten zich maar al te vaak tegen hen keert.

Over een uiteindelijke oplossing werd ook in dit debat geen eensgezindheid bereikt. De heer Peeters wees er om te besluiten op dat een grotere democratische aanpak – die door velen als een noodzaak wordt gevoeld, denk in dit verband aan het referendum in Denemarken – tot nog meer taalproblemen zal leiden. g.v.

Talen voor het oprapen

De plantaal Esperanto is uitgegroeid tot een volwaardige taal, die op geen enkel terrein, waar taal vereist is, voor natuurlijke talen moet onderdoen. Echte hulptalen, talen die gemaakt zijn om gebruikt te worden in noodsituaties, zijn daarentegen altijd bedoeld voor beperkte toepassing en voor een bepaalde groep mensen.

Jespersen, een befaamd Deens taalkundige, legde de plantalen beperkingen op, die het Esperanto evenwel van zich heeft kunnen afschudden: Esperanto hééft literatuur, én poëzie! In *An International Language* schreef Jespersen: „De hulptaal moet vanzelfsprekend altijd een taal van het intellect zijn, een taal voor het verstand, niet voor het hart... Er zal altijd iets droogs en prozaïsch in zijn, en men moet niet proberen diepgaande lyriek erin te vertalen; men moet er genoegen mee nemen de inhoud van de gedichten weer te geven, wat neerkomt op het omzetten in proza." Verder schrijft hij (p. 138): „Het is waar dat Novial niet zo rijk is als het Engels, niet zo elegant als het Frans, niet zo sterk als het Duits, niet zo mooi als het Italiaans, niet zo genuanceerd als het Russisch, niet zo gemoedelijk als onze moedertaal. Maar let wel, alle goede eigenschappen die men roemt in nationale talen, vindt men alleen als ze door ingeborenen gesproken of geschreven worden. En de hulptaal kan gemakkelijk rijker zijn dan het Engels gesproken door een Fransman, eleganter dan het Frans gesproken door een Deen, sterker dan het Duits van Italianen, mooier dan het Italiaans van Engelsen, genuanceerder dan het Russisch van Duitsers, en gemoedelijker dan mijn taal gesproken door Russen. En omdat Novial een hulptaal is, is het billijk enkel te vergelijken met natuurlijke talen zoals vreemdelingen ze gewoonlijk spreken, en dan dienen noch Ido, noch Novial zich te schamen." Dit oordeel over Novial is echter veel te gunstig: de Engelstalige wetenschappelijke publicaties van Jespersen zijn veel levendiger en beter van stijl dan zijn publicaties in Novial.

Tot de categorie van hulptalen behoren ook de naturalistische projecten Occidental (1922) op punt gesteld door E. de Wahl en later hernoemd tot Interlingue, en Interlingua (1951), ontwerp van A. Gode. – Interessant om weten is de leeftijd van de auteurs toen ze hun taal openbaar maakten: Zamenhof: 27; Jespersen, 68; daartussen liggen Gode (44) en De Wahl (55).

Dergelijke talen liggen als het ware voor het „oprapen". Deze talen kan men immers lezen en begrijpen zonder ze geleerd te hebben. De propaganda ervoor was dan ook op deze „kwaliteit" afgestemd. Het spreekt evenwel vanzelf dat men ook voor deze talen moeite moet doen, als men ze wil leren schrijven of spreken. Denk maar eens aan wat het de meesten onder ons kost om de eigen (algemeen beschaafde) taal onder de tong (en in de pen) te krijgen.

„Interlingue, le lingue del paroles international" lijkt mij de meest geslaagde van de twee. Ze berust op een stel regels die een „regelmatige" woordvorming toestaan, waarbij die woorden toch hun „natuurlijk" aspect behouden.

„Interlingue es immediatmente comprensibil sin studie anteriori por le grand nationes occidental, le lingues de queles es fundat sur latin. In ultra il es comprendet del educates, e certmente de omni scientistes, in le tot munde. On non besona motivar le necessité e le valore de un lingue international auxiliari – un lingue quel posse esser usat quam lingue subsidiari, ápud le lingue matrin, de omnes queles have relationes international."

Maar kijk wat ze kost! Die internationale woordenschat ziet er als volgt uit. We vergelijken met Esperanto: naast een aantal kortere woorden – prim (unua), yer (hieraŭ), demane (morgaŭ), u (kie), pertot (ĉie), troppo (tro) – krijgen we hoofdzakelijk langere: solmente (sole), totmente (tute), totalmente (totale), equalmente (egale), completmente (komplete), directmente (rekte),

detaliatmente (detale), amabilmente (afable), índefinitmente (senfine), necessarimente (necese), regrettabilmente (bedaŭrinde), simultanmente (samtempe), benvolentmente (bonvole), immediatmente (tuj). Saver (scii) geeft: saventie (scio), exister: existentie (ekzisto), corresponder: correspondentie (korespondo); contenentie (enhavo), conoscemtie (kono). Maar er zijn ook andere achtervoegsels: mesuration (mezuro), signification (signifo), proposition (propono), interpretation (interpreto); evenimente (evento), commenceamente (komenco), movemente (movo), developamente (disvolviĝo), changeamente (ŝanĝo); commentarie (komento); possibilité (ebleco), grandore (grandeco).

En nu de andere: Interlingua:

„Il non es un nove creation, ma solmente le reinitiate functionamento del latino in su forma moderne, como illo potentialmente continua de exister, principalmente in le lingua romanic e anglese."

Ziehier enkele zinnetjes uit „De nieuwe kleren van de keizer":

„Mi Deo," ille pensava, „an io es stulte? Isto io nunquam ha supponite e isto nemo deve apprender! No, in nulle maniera io pote contar que io non vide le texito!"

„Nunc, vos dicera ya nihil!", remarcava uno del texitores.

„Oh, illo es excellente, multo charmante!", diceva le vetule ministro e spectava trans su berillos. „Isto designo e iste colores! Si, io reportara al rege que ili me place multo."

Interlingua wordt b.v. gebruikt op aangifteformulieren voor ongevallen bestemd voor landen als Italië, Spanje en Portugal.

Als we opnieuw vergelijken met Esperanto stellen we hetzelfde vast: real = realitate, personeco = personalitate, deveno = provenientie. Waar Esperanto synthetiseert, zal Interligua analyseren: vivinda = dig di esser vivite.

Een blik op de woordenschat maakt duidelijk dat het „leren" van die taal niet gemakkelijk kan zijn: belle (mooi), bello (oorlog); ovo (ei), ove (schaap); aure (oor), auro (goud), aura (tocht; van „blazen"; ook „uitstraling"); calceo (schoen), calcea (kous); testo (pot), testa (hoofd).

De woordvorming is zeer onregelmatig. Om van een zelfstandig naamwoord een bijvoeglijk naamwoord te maken, wat Esperanto doet door de uitgang -o te vervangen door -a, gebruikt Interlingua een dertigtal verschillende achtervoegsels, waarvan sommige twee of drie lettergrepen tellen.

Nog naturalistischer is het *Neoispano* (1973) van de Baskische Gregorio Martínes d'Antoñana: Spaans (met flauwtjes gewijzigde spelling) waarin de minder internationale woorden vervangen werden door het Italiaanse, het Portugese of het Franse equivalent. Een dergelijke oplossing kan men zonder meer naïef noemen.

Dat zal wel volstaan? Of... zou uit het Sanskriet geen hulptaal te distilleren zijn? C.D.

No, in nulle maniera io pote contar que io non vide le texito!

SLEUTELGAT

De tulp „Esperanto" bloeit het laatst van alle tulpen (medio mei). Het is een exclusieve tulp die men de laatste jaren steeds meer wil promoten. Ze werd ontwikkeld door J. Spranger, die de naam koos omdat hij een aanhanger is van de internationale taal Esperanto. De kleur van de tulp is China-rose met een groene streep over het bloemblad. De tulp werd reeds in 1968 gevonden als een mutant van de tulp „Hollywood" en werd in 1977 in de proeftuin van de Koninklijke Algemene Vereniging voor Bloembollencultuur (Nederland) geplant.

Cesar Vanbiervliet (1905-1992)

Een typisch esperantist

In 1923 kwam ene Frans Vandommele, leerling aan de Vakschool in Brussel, in het bezit van Esperanto-studiemateriaal. Hij gaf het door aan zijn vriend, Gerard Debrouwere, die er op zijn beurt een vriend, Cesar Vanbiervliet, mee besmette. Samen studeerden ze de taal, samen vormden ze een hecht en onversaagd trio van pioniers die in '25 de Kortrijkse Esperantogroep opricht-ten. Toen waren ze al niet meer met z'n drieën, anderen hadden zij reeds met het virus besmet.

© Foto HOL

Tot 1930 bleef Cesar van de partij en was hij als penningmeester actief in de club. En toen – zoals bij zovelen – stokte het. Hij leerde een meisje kennen, trouwde, stichtte een gezin... moest werken voor moeder en kind. Voor Esperanto bleef geen tijd meer over. Cesar verdween uit de beweging.

Veertig jaar later werd het oude ideaal nogal bruusk weer wakker geschud. „Op een dag in januari 1970," zo vertelde Cesar, „tijdens een speciale vergadering van enkele gemeenteraadsleden, P. Vancolen en Bert Dewilde, bekloeg deze laatste zich dat hij in zijn job met een serieus taalprobleem zat. Hij moest nogal eens corresponderen met Oosterse landen en dat liep niet van een leien dakje.

Waarom het niet eens via het Esperanto proberen, suggereerde ik.

Het woord Esperanto ging als een magische schok door Vancolen. Esperanto... In de stadsbibliotheek stond één enkel boek in het Esperanto: *La Leono de Flandrio* van Hendrik Conscience, vertaald door Hendrik Jan Bulthuis en door de vertaler zelf aan de bibliotheek geschonken. Hij vroeg of ik soms ook Esperanto-boeken had. En ik zei ja!"

Zo kwam de oude hobby terug in zijn herinnering. Hij blies het stof van zijn oude collectie en stelde ze ter beschikking van de bibliotheek, in de mening dat daarmee de kous af was. Hij vergiste zich echter lelijk... want men wilde meer boeken.

Cesar, die intussen op pensioen was en weer wat tijd had gekregen om te werken, zette zich aan het verzamelen. Hij dweilde het hele land af om boeken bij elkaar te schooien. Na drie jaar was de boekenverzameling behoorlijk aangegroeid en werd dat boekenbezit omgevormd tot een fonds: Het Esperanto-fonds, Cesar Vanbiervliet" was geboren. Het maakt een volwaardig deel uit van de stedelijke bibliotheek, het geniet van een wettelijke bescherming en zijn toekomst is min of meer verzekerd.

Maar voor Cesar was het niet genoeg. Nu het er dan toch was, moest het ook maar groeien. Onverdroten zette hij zich aan het werk. Jarenlang speurwerk en volgehouden contacten in binnen- en buitenland, stelden hem in „staat" zijn fonds steeds verder uit te bouwen.

Maar er kwam een verschuiving. Het toeval wil dat bij het materiaal dat hij bijeenverzamelde heel wat tijdschriften zaten. En Cesar voelde de drang om die collectie te vervolledigen: volledige jaargangen van tijdschriften, van de eerste jaargang van verschijnen tot en met de laatste of de actueel lopende. Het is een ongelooflijk Herculeswerk. Met de moed der wanhoop en een engelengeduld begon hij aan zijn „schattenjacht". Met een bewonderenswaardig doorzettingsvermogen probeerde hij zeldzame stukken en ontbrekende nummers te verwerven.

Het resultaat mag er zijn: 10000 boeken en meer dan 1200 verschillende tijdschriften waarvan ongeveer 4000 komplete jaargangen terwijl nog eens zoveel wachten op aanvulling (één of meer ontbrekende nummers). Ik herinner me hoe hij, toen we eindelijk verhuisd waren en de hele collectie samen zagen prijken, tegen me zei: „Jan, is dit geen prachtige verzameling."

In 1987 was de BRT te gast voor een opname voor het progamma Terloops. Cesar was de vedette en vertelde honderd uit over het ontstaan en de uitbreiding van zijn verzameling. Het was een bekroning voor het werk van zijn tweede jeugd.

Donu al Cezaro la propraĵon de Cezaro... Voor ons betekent dat zijn werk voortzetten. Voorwaar, dat is geen gemakkelijke opdracht. j.h.

Het eind in zicht?

Om aan te duiden dat het einde van iets bereikt is, hebben we in het Nederlands heel wat mogelijkheden, naar gelang van wat en hoe dat einde werd bereikt: gedaan, af, klaar, afgelopen, uit, gereed, in orde, ... De mogelijkheden zijn legio. Wanneer we die uitdrukkingen naar het Esperanto vertalen, krijgen we te kampen met een netelige complicatie.

De verwikkeling heeft alles te maken met de woordsoorten die we in het Nederlands gebruiken: af en uit zijn voorzetsels; klaar en gereed zijn adjektieven; in orde is zelfs een combinatie van voorzetsel en zelfstandig naamwoord. Met gedaan en afgelopen komen we bij de kern van het probleem: dat zijn werkwoorden, nl. voltooide deelwoorden.

Wat betekent „Het is klaar!" eigenlijk? Vaak kan je twee kanten uit: ofwel: „Het heeft zijn einde bereikt." (Het werk is klaar.) ofwel: „Iemand heeft het einde van iets bereikt." (Ik ben klaar met het werk.)

De attente lezer heeft al gemerkt dat hier twee verschillende vormen van het werkwoord in het spel zijn. Enerzijds is er de overdrachtelijke vorm (ik maak iets af); anderzijds de mediale of niet-overdrachtelijke vorm (iets bereikt uit zichzelf het einde). Zelfs een beginnend esperantist zal hier een klok horen luiden: overdrachtelijk – niet-overdrachtelijk of transitief – niet-transitief... m.a.w. -ig- of -iĝ-. „Mi finis la laboron" en van daaruit passief „La laboro estas finita!" Of ingekort kunnen we uitroepen: „Finfine, finita!" Eindelijk klaar!

Maar, een film eindigt: „La filmo finiĝas!" en van daaruit: „La filmo estas finiĝinta!" Of beknopter: „Finiĝinta!"

Het probleem doet zich niet alleen voor met af, er zijn ook andere: leeg (malplenigita (leeggedronken) of malpleniĝinta (leeggeschept), of gewoon malplena leeg, (zonder informatie over wie of hoe); af, toe (fermita, fermiĝinta) en er zijn nog tal van andere voorbeelden die vaak in paren te combineren zijn: gelegen-gelegd (situinta/situigita); bevroren-ingevroren (frostinta-frostigita); gevallen-geveld (falinta-faligita).

In het Nederlands zijn we gewoon die voltooide deelwoorden (of op voltooide deelwoorden lijkende adjectieven – denk bv. aan gereed) te gebruiken. Meestal ervaren wij die als passief (zelfs wanneer ze dat niet zijn!) De directe link VD – -ita is daarom een veel voorkomende en vaak onopgemerkte vergissing. Vooral omdat je die krachtige vorm gebruikt in verrassingssituaties: de deur vliegt toe en je staat buiten zonder sleutel. Wat zeg je dan: „Verdorie, TOE!" En in 't Esperanto: „Damne, fermiĝinta!" (De deur is immers vanzelf toegevlogen!) Kom je evenwel telaat bij de bibliotheek aan, dan is de deur ook „TOE", ditmaal moet je echter „Fermita!" sakkeren.

De vormen met -iĝinta liggen nogal zwaar op de hand. Daarom is het interessant uitwijkmogelijkheden te zoeken. Wanneer iets gedaan is kan je zeggen: „Jen la fino!" of gewoon „Fino!" Kort en krachtig... En als je glas leeg is „Malplena!" of „Ĉio for!" Het is aan elke taalgebruiker een gepaste krachtige vorm te vinden.

Eén vuistregel: met -iĝ- altijd -inta, nooit -ita!

gvd

Depré-historie... aŭgurita

Je vindt in dit nummer geen rubriek DOORZICHT, omdat de inspiratie van uw dienaar u stilaan in de steek begint te laten. Hij doet dan ook beroep op uw welwillendheid en eventueel uw creativiteit. Zich bezig houden met allerlei vormen van taalspel is weliswaar een vermoeiende, maar zeer vaak ook een veel voldoeninggevende bezigheid. Edoch, om u niet helemaal verstoken te laten blijven van taalscherts prezenteren we in deze rubriek een boek van de meester van het genre, Raymond Schwarz. In de boekendienst van FEL zijn momenteel een vijftal werken van deze auteur voorradig, en één ervan wekte mijn speciale belangstelling.
Een ruim deel ervan, nl. van p. 101 tot 202 – een eigen scherts van het toeval – wordt besteed aan een historisch-anecdotische benadering van het taaispel, ongeveer op dezelfde manier als waarop tegenwoordig Guy Depré in zijn geslaagde Depré-historie, een overzicht maakt van de politieke geschiedenis gerelateerd aan de geschiedenis van de popmuziek.
Natuurlijk houdt Schwartz zich niet bezig met popmuziek. Hij verbindt gebeurtenissen uit de wereldgeschiedenis met feiten uit de gelijklopende Esperantogeschiedenis. Om het recept te kruiden, vindt hij in taalspel, onverwachte samenstellingen, letterwissels, naamkombinaties... de geschikte specerij en zo schotelt hij het geheel voor als een kruidig, smaakvol en leeslust wekkend hors d'œuvre.
Wat heeft de Koude Oorlog, Korea, Irak, Groot-Brittannië en de letter H met 1951 te maken? Welke invloed had in 1954 de komst van Haile Selassie naar Frankrijk op de tweetaligheid? Welke bisschop werd tot paus gekozen in het jaar dat Waringhien tot voorzitter van de Akademio werd gekozen, en in welk jaar was dat? Heeft PIV een milderende invloed uitgeoefend op vliegtuigkapingen in 1970? ...

Je kan het zo gek niet bedenken, of ergens vond Schwartz een relatie (nu ja, je moet het niet te ver zoeken!). Voor je trouwens aan die Pre-historie kan beginnen, moet je enkele voorstudies doorwerken en een aantal theoretische en metodologische lessen ondergaan. Je wordt trouwens ook mentaal begeleid door een hoofdstuk „Semaforismen".
... *Kun siaspeca spico!* is een geschiedkundig nas-lach-werk, waaraan de opmerkzame lezer met enig doorzicht (!) heel wat plezier zal beleven.

gvd

Raymond Schwartz, ... *Kun siaspeca spico!* Stafeto, La Laguna, 1971. 216 p. 601,– fr. + verzendingskosten.

TELESCOOP

Het Filharmonisch Orkest van de BRT-N o.l.v. Alexander Rahbari, heeft drie CD's uitgegeven. Heb je er al eens één van gekocht? En het bijgaand boekje opengeslagen? Een vriend van mij wel. De eerste CD die hij kocht: Bartók: kaft en uitleg uitsluitend in het Engels. (Nu ja, een internationaal componist, een internationaal publiek). De tweede: Flemish Romantic Music, idem dito. Waarschijnlijk is Vlaamse muziek niet geschikt voor een Vlaams publiek. Bij de derde trad er echter een enorme verbetering op: Stravinsky, Firebird, Petrushka, Suits Nos 1 and 2. De kaft bleef in het Engels, maar de begeleidende tekst werd afgedrukt in het Engels, het Frans en het ... Duits. Gelukkig zijn de CD's van SAMSON wel in het Nederlands!

Onze handel met China

Op 17 december 1991 werd in de schoot van de Vereniging België-China te Brussel een autonome Esperanto-sectie gesticht die openstaat voor alle Esperantisten die er zich willen bij aansluiten. Aanleiding daartoe was in de eerste plaats het bezoek,in oktober 1991, van drie medewerkers van het Esperantotijdschrift „El Popola Ĉinio" aan ons land. Ter gelegenheid van „China Aktief", de Chinese week ingericht door de Jong-Ekonomische Kamer van Oostende, verbleven ze toen enkele dagen bij André en Thérèse D'Hulster. Een en ander bracht de heer Marcel Deprez, voorzitter van V.B.C., ertoe zich op 12 oktober in een brief aan de voorzitter van La Konko als volgt uit te drukken:

„Ik wil hier nogmaals herhalen (...) hoezeer bij ons de geest van solidariteit, de zin voor vriendschap en gastvrije beschikbaarheid van de esperantisten gewaardeerd wordt. (...) Ik wil ieder van u en uw groep als geheel danken voor hetgeen u ons op het morele en het vriendschappelijke vlak bijgebracht hebt (...). Met het oog op het voortzetten van de samenwerking die we aangevat hebben, zal ik aan de beheerraad voorstellen om samen met u het beste middel te zoeken om binnen onze vereniging een werkgroep op te zetten voor de samenwerking met de Belgische en Chinese Esperantisten."

Lidgeld van de VBC (Vereniging België-China) 800,– fr. (500,– fr. voor studenten, werklozen en gepensioneerden). Het lidgeld omvat ook het abonnement op „China Vandaag" dat vijfmaal per jaar verschijnt. Inschrijving kan gebeuren door storting op rek.nr. 000-0048097-82.

Die werkgroep is dus een feit en op 4 maart 1992 was er een eerste vergadering waarbij zes Esperantisten en twee vertegenwoordigers van V.B.C aanwezig waren. Op 17 mei verzorgde een lid van de Brusselse Esperanto-groep een voordracht over China in het Esperanto, in de zetel van V.B.C., Middaglijnstraat 12 te 1030 Brussel. De toekomst zal uitwijzen in hoeverre deze werkgroep zal bijdragen tot het verstevigen van de vriendschapsbetrekkingen tussen België en China. Ik meen dat wij, met Esperanto als uitstekend communicatiemiddel, de Vereniging Belgie-China kunnen helpen „een centrum te zijn van eenheid en samenwerking tussen al diegenen die, buiten elke politieke bedoeling om, de traditionele vriendschapsbetrekkingen wensen te bevorderen die altijd tusen België en China bestaan hebben".

R.W.

Historische schets van het Esperanto in China
Van bij 't begin van de verspreiding van Esperanto waren er in China enthousiaste blijken van belangstelling. In 1907 verscheen het (anarchistische) tijdschrift ,Nieuwe Eeuw' (Hin Si-gi), waarin gepleit werd voor een veralgemeende invoering van Esperanto in China, omdat het schrijfsysteem en de complexiteit van de Chinese taal een radikale modernisatie van het land in de weg zouden staan. Nadat reeds in 1906 cursussen werden gegeven, werd in 1909 de Chinese Esperanto-Vereniging gesticht. Na 1911-12, de jaren van de revolutie, kwam een hoopvolle periode met de invoering van Esperanto in de normaalscholen en de uitgave van tijdschriften, gedeeltelijk in Esperanto. In 1913 echter wierp een reactionaire golf ook verdenkingen op de jonge Esperanto-beweging, die daardoor slechts met de Kulturele Revolutie van 1919 zijn vroegere positie heroverde. In 1921 aanvaardde een nationale pedagogische conferentie een voorstel ten voordele van Esperanto, wat leidde tot een verplichte cursus aan de universiteit van Peking. Zo ging het crescendo tot bij het losbarsten van de oorlog in 1937. Onder het devies „Door Esperanto voor de Bevrijding van China" maakten de Esperantisten vurig gebruik van hun taal om het Japanse imperialisme aan te klagen in drie tijdschriften die lezers hadden

in meer dan 850 steden van 63 landen. In augustus 1949 bevestigde de Esperantobond van Shanghai zijn nieuwe werking door de uitgave van het tijdschrift ‚Popola Mondo', terwijl driemaal per week een programma over Esperanto op de radio werd uitgezonden. In mei 1950 startte een staatsuitgeverij de uitgave van ‚El Popola Ĉinio'. Tijdens de Proletarische Kulturele Revolutie (1966-1976) werd de Internationale Taal blijkbaar niet meer onderwezen, maar anderzijds verscheen ‚El Popola Ĉinio' van toen af maandelijks en werden de werken van Mao en andere politieke brochures ononderbroken in Esperanto uitgegeven. Sedert de hervormings- en opendeurpolitiek van de laatste jaren kreeg de Esperanto-beweging in China, als progressieve kulturele beweging, volop kansen op ontplooiing. Behalve in Tibet en de Guizhou-provincie bestaat thans in de overige 28 provincies een Esperanto-Vereniging. In 140 grote en middelgrote steden is een Esperanto-organisatie actief en verschijnen technischwetenschappelijke, geneeskundige, spoorweg-, filatelistische en jeugdgroeperingen die het Esperanto propageren en verspreiden.Ze maken Esperanto bekend door middel van nationale en lokale tijdschriften, dagbladen, radio- en televisiestations. De vereniging ‚Amikoj de Esperanto' bestaat uit meer dan 130 vooraanstaanden uit politieke, technisch-wetenschappelijke, educatieve en culturele middens. Zij spelen een steeds groeiende rol bij de uitbreiding van de Esperanto-beweging. Opmerkelijk is de ontwikkeling op het vlak van onderwijs. In 1982 verspreidde het Ministerie van Onderwijs een document, dat opnieuw bevestigde dat Esperanto als tweede taal geldt bij het eindexamen universiteit, bij de aanvaarding van studentenvorsers en bij bediendenexamens. Met de steun van het Ministerie van Onderwijs worden cursussen ingericht voor leraars hoger onderwijs, wat het mogelijk maakt Esperanto als niet-verplicht vak in deze scholen in te voeren.

Gajaj infanoj en la strateto

In 1981 werd de Chinese Esperanto-uitgeverij opgericht, die in de tien jaren van haar bestaan heel wat waardevolle werken heeft uitgegeven. Het tijdschrift ‚Tutmondaj Sciencoj kaj Teknikoj', orgaan van de Wetenschappelijk-Technische Esperanto-Vereniging binnen de Chinese Academie voor Wetenschappen, speelt een originele rol voor de combinatie Esperanto en wetenschappen en techniek en bevordert op dit vlak een internationale uitwisseling. Esperantisten van Qingdao (waar het 5de Pacifika Kongreso werd georganiseerd in 1992) gebruiken Esperanto in commerciële, toeristische en kulturele uitwisselingen met verheugend succes. In 1980 sloot de Chinese Esperanto-Bond zich aan bij de Wereldbond voor Esperanto, UEA, en organiseerde met groot succes het Wereldkongres in 1986. Met de ontwikkeling van het toerisme in China neemt men een opmerkelijke groei waar van het aantal Esperanto-toeristen, individueel en in groep. Dit bevoordeelt ongetwijfeld de uitwisseling van informatie en ervaring tussen de Chinese en buitenlandse Esperantisten. Het dagelijkse leven, de zeden en gebruiken, de geschiedenis van het Chinese volk zijn als zoveel magneten die ons naar het „middenrijk van de wereld" trekken. Men is vlug geneigd alle vooroordelen – ook dàt behoort tot de kennis van China – opzij te schuiven om toch maar dit immense land te leren kennen. R.W.

Tweede op de wereldranglijst

Toen in 1970 Cesar Vanbiervliet zijn boeken in de stadsbibliotheek deponeerde, kon hij moeilijk vermoeden dat zij het zaad waren voor een collectie van boeken en tijdschriften die onder de benaming „Esperantofonds" zou uitgroeien tot één van de belangrijkste Esperantoverzamelingen ter wereld.

stedelijke openbare bibliotheek

GUIDO GEZELLESTRAAT
8500 KORTRIJK

Enkele richtlijnen betreffende het deponeren van een fonds in de Stedelijke Openbare Bibliotheek Kortrijk

1. Het Fonds dient enige omvang te hebben en minstens 2500 boeken en documenten te omvatten.
2. Er moet ook een inhoudelijk verband bestaan tussen de boeken en documenten als dusdanig.
3. De gedeponeerde boeken en documenten worden noch vernietigd, weggeschonken, verder in depot gegeven of verkocht. Een fonds blijft steeds in de bibliotheek opgesteld.
4. Een fonds kan niet teruggevorderd worden.
5. Alle boeken en documenten van een fonds blijven bij elkaar. Zij worden niet verspreid of geïntegreerd bij andere collecties. De gedeponeerde boeken worden in een stamboekregister ingeschreven, genummerd (volgens een numerus currens) en gecatalogiseerd.
6. Uiteraard wordt de herkomst van het Fonds vermeld in het stamboekregister.
7. De aanvraag tot opname dient gericht tot de heer Schepen voor Cultuur.

Het begon allemaal heel klein. Bij de boeken van Vanbiervliet kwamen de boeken en tijdschriften van Gerard Debrouwere, juffrouw Terrijn, de heren Iserentant, Verstraeten, Paesmans... Eén van de laatste grote aanwinsten was de rijke collectie van Torben Kehlet. Automatisch kwam er een uitwisseling tot stand van dubbele exemplaren met Bulgarije, Spanje, Frankrijk... tot er een heel wereldnet van uitwisseling tot stand was gebracht.

Vooral door de eerste giften groeide de collectie snel uit. Op twee jaar tijd was de verzameling uitgegroeid tot meer dan 2000 titels. Dat leek een voldoende basis om het stadsbestuur ervan te overtuigen om de collectie als fonds te erkennen. In 1973 was het zover. De officiële tekst van de erkenningscommissie luidt: „Ten einde deze waardevolle verzameling wettelijk te beschermen, heeft de Commissie van de Stedelijke Openbare Bibliotheek niet geaarzeld om in haar Commissievergadering van 9-10-1973, deze verzameling officieel te erkennen en haar de titel toe te kennen van ‚Esperanto Fonds C. Vanbiervliet', titel die feitelijk betekent en in zich sluit ‚Bestendige bewaring en wettelijke bescherming.'" Op 25 mei 1974 werd het fonds officieel ingehuldigd.

Maar als bibliotheek van boeken had het fonds heel wat concurrentie. Door een gelukkig contact met de heer Amouroux uit Perpignan, werd Cesar Vanbiervliet, op weg gezet van de specialisering. Amouroux merkte namelijk op dat het bijeenbrengen van zoveel mogelijk tijdschriften, en bij voorkeur volledige jaargangen, een enorme leemte zou vullen en een collectie zou vormen die eigenlijk in de wereld haar gelijke niet had. Vanbiervliet sloeg deze raad niet in de wind. Onverdroten ging hij op zoek naar tijdschriften en bracht ze bijeen. In 1991 – op nauwelijks twintig jaar tijd dus – was het fonds uitgegroeid tot een collectie van 9271 boeken, 2091 verschillende tijdschriften met een totaal van 10 472 jaargangen. Daarnaast zijn er nog tal van andere „esperantaĵoj": postzegels, prentkaarten, insignes, affiches, zelfklevers, zegels, ...

Het oudste tijdschrift is de eerste jaargang van *La Esperantisto*. Het tijdschrift is trouwens volledig aanwezig (tot het jaar van verdwijnen in 1905). Van vorige eeuw dateren nog drie andere tijdschriften: *Lingvo Internacia* (Uppsala), *L'Espérantiste* en *Supplément de l'Espérantiste*. Van 1900 tot 1914 zijn er maar liefst 161 verschillende titels vertegenwoordigd met één of meerdere

© Foto HOL

(quasi-)volledige jaargangen. Een opvallend tijdschrift daaruit is *Orienta Azio* uit 1910, dat volledig met de hand werd geschreven en dan werd gecopiëerd. Het fonds beschikt ook over de „Oorlogsberichten" (*Eŭropa Milito*) van het Duitse leger in de 1ste Wereldoorlog. Uit de periode tussen de twee wereldoorlogen zijn er 296 verschillende titels.
Dat de 2de wereldoorlog een zwarte tijd was voor het Esperanto, blijkt ook hier. Zo is de volledige collectie van *Sennaciulo* aanwezig van 1924 tot '40 en van 1946 tot '93. Het is geen toeval dat juist de oorlogsjaren ontbreken...
Een goed beeld van de huidige situatie, zowel op de tijdschriftenmarkt in de Esperantowereld op zich als van de tijdschriftencollectie van het fonds, is 1990 waarvan maar liefst 224 verschillende tijdschriften aanwezig zijn.
Hoewel niet van al deze tijdschriften het origineel aanwezig is (in vele gevallen zijn het enkel fotocopies), toch kan de wetenschappelijke en archivarische waarde van dit fonds moeilijk worden overschat. Wie een wetenschappelijk gefundeerde studie van de geschiedenis van het Esperanto, van zijn taalevolutie, van welk aspect dan ook, wil maken, zal niet aan een bezoek aan – en zelfs aan lange dagen van opzoekwerk in – het Esperantofonds kunnen ontsnappen.
Toch kent het fonds nog grote problemen. Immers, het is wel beschermd, maar een gesalarieerd fondsbeheerder is er niet. Alle verwerking van het materiaal rust op de schouders van vrijwilligers. Indexen, kaartsystemen, opzoekapparaat, catalogus e.d.m. – al wat men nodig heeft om zulk een verzameling te ontsluiten – ontbreken bijna volledig. De laatste catalogus dateert uit 1981 met een supplement in '84, maar tussen 1981 en 1984 groeide het aantal verschillende tijdschriften aan met meer dan 200!
De grondlegger, Cesar Vanbiervliet, overleed in 1992. Hij heeft op de schouders van zijn opvolger een zeer zware taak en verantwoordelijkheid gelegd. Het fonds zal niet meer teloor gaan, daarvoor zorgt de wettelijke bescherming. Maar het moet ook actueel gehouden worden. Daarvoor is een aanhoudende voedselstroom nodig. De bibliotheek kan onmogelijk alle tijdschriften aankopen. Het fonds is dus aangewezen op ruilen en milde giften. Daarom, beste lezer, gooi uw – vooral niet-courante – tijdschriften niet bij het oud papier.

gvd

Samengesteld met informatie ter beschikking gesteld door jh en pds

GEZOCHT

De rijke tijdschriftencollectie van Kortrijk is verre van volledig. Zo ontbreken bijvoorbeeld van El Popola Ĉinio *een aantal nummers uit de jaargangen 1954, 1955 en 1956. Voor de rest is het volledig. Wie kan de bibliotheek aan de ontbrekende exemplaren helpen?*

Algemene ledenvergadering
van de
Vlaamse Esperantobond

zaterdag 20 maart 1993
om 15.00 uur
in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

De Algemene ledenvergadering staat open voor alle leden. Het bestuur dringt erop aan dat alle verantwoordelijken aanwezig zouden zijn en dat ook zoveel mogelijk gewone leden zouden deelnemen.
Wie wil meewerken aan een actief beleid, mee wil beslissen en mee wil uitvoeren, kan van deze vergadering niet afwezig blijven.

IKEL seminarios en Svislando

ETNISMO: Fundamenteroj, problemoj kaj perspektivoj

Kadre de tiu-ĉi ĉeftemo, manpleno da kontribuantoj prelegos kaj/aŭ gvidos debatojn pri teoriaj kaj praktikaj aspektoj.

La seminario okazos de la 19a (vespere) ĝis la 23a (matene) de julio 1993 en la ejoj de „Kultura Centro Esperantista" en La Chaux-de-Fonds (Svislando).

La kotizoj (por tranoktado, manĝaĵoj kaj programo) 300 SFR (kvarlita ĉambro); 340 SFR (dulita ĉambro), 420 SFR (unulita ĉambro).

Aliĝu rekte ĉe KCE (poŝtfako 779, CH-2301 La Chaux-de-Fonds). Indiku familian kaj personan nomon, adreson, naskiĝjaron, dormejan kategorion kaj IKEL-seminarion. Aliĝo validas nur post antaŭpago de 150 SFR al KCE (poŝtĝirkonto n-ro 23-2921-8, La Chaux-de-Fonds) kun mencio: antaŭpago IKEL-seminario.

Informojn ĉe KCE aŭ ĉe IKEL (Im Römerfeld 44, D-W-5180 Eschweiler).

Een zoon van zijn volk

Over de auteur
Tibor Sekelj werd geboren in 1912 en bracht zijn jeugd door in het Slovaakse Spiska Sobota in het toenmalige Hongarije. Later verhuisde hij naar Joegoslavië en liet zich naturaliseren. Hij studeerde rechten maar spendeerde ook veel tijd aan schilderen en beeldhouwen, aan filosofie, talen, journalistiek en film. Voor de tweede wereldoorlog emigreerde hij naar Argentinië waar hij zich als journalist vestigde.
Sekelj was een onrustig en weetgierig reiziger en natuurvriend. Hij verdiepte zich in de antropologie en de archeologie, en vond in Zuid Amerika een ideaal werkterrein voor zijn observaties. Hij organizeerde klimtochten in de 7000 meter hoge Andes, ging op archeologische exploratie in Bolivië, zwierf door het Amazonegebied waar hij in contact kwam met de Tupari-indianen. Hij bestudeerde de Maja- en Azteken-cultuur. Dat alles resulteerde in een twintigtal boeken in het Spaans, Kroatisch en Esperanto.
Sekelj had een grote belangstelling voor talen. Hij sprak diverse Europese talen, begreep een dertigtal etnische stamtalen uit heel de wereld en was uiterst bedrijvig in de Esperantowereld: hij leerde de taal op zijn zeventiende en stichtte zowat overal waar hij kwam Esperantogroepen.
Zijn werk
Sekelj liet in het Esperanto een tiental boeken na die van grote waarde zijn omwille van hun autenticiteit en frisheid. In een directe en precieze stijl voert hij de lezers door de meest onvergetelijke gebieden. Enkele titels: Tempesto super Akonkagvo, Nepalo malfermas la pordon, Tra lando de indianoj, Mondo de travivaĵoj, Elpafu la sagon *(een knappe collectie orale literatuur van kleine volkstammen)*, Kumeŭaŭa, filo de la ĝangalo *(waaruit onze tekst).*
Met Kumeŭaŭa creëerde hij een mythe voor de Esperanto-literatuur in de figuur van een indiaans kind, uit een stam die de blanken vijandig gezind heette te zijn. Door zijn waardigheid, zijn echte liefde voor natuur en alle „wezens", helpt hij schipbreukelingen te overleven in het Braziliaanse oerwoud. Doorheen het hele werk zindert de frisheid van deze menselijke filosofie. Het boek is daarom zo waardevol, omdat het gebaseerd is op echte ervaringen van de auteur.
Zijn taalgebruik
Sekelj was zich ten zeerste bewust dat Esperanto meestal een tweede taal is. Daarom gebruikt hij altijd een eenvoudige taal, maar hij buit die wel in al zijn mogelijkheden uit, vooral in de woordcombinatie. De lectuur van zijn werk is de beste inleiding in de Esperanto-literatuur.

Woordenlijst
abelo: bij; alfundiĝi: in de diepte verdwijnen; altirita; aangetrokken; almozpeti: bedelen; apogi: steunen; arbusto: struik, heester; arko: boog; ataki: aanvallen; bastono: stok; deŝiri: afscheuren; detranĉi: afsnijden; descendi: neerdalen, naar beneden gaan; disfali: uiteenvallen; dissolviĝi: oplossen; drivi: drijven; ekbalanciĝi: balanceren; ekskuiĝi: schudden; ekŝanceliĝi: struikelen, zijn evenwicht verliezen; ekscitita: opgewonden; elhaki: omhakken; evakuado: evacuatie; felo: vel; ferdek-barilo: reling (van een schip); fiksi: vastmaken; felksebla: buizaam; flosi: vloeien; funelo: trechter; ĝangalo: jungle, oerwoud; humila: nederig; ies: van iets, van iemand; interplektita: verweven; interpuŝiĝi: drummen; intesto: ingewanden; kaprica: speels; knarado: geknars; konduto: gedrag; konfuza: verward; konsternita: van zijn stuk gebracht; laŭtparola: luidruchtig; maĉeto: machette; majesta: majestueus; meleagro: kalkoen; memkonscia: zelfbewust; mielo: honing; navigi: navigeren, de koers bepalen; pafilo: geweer; panike: in paniek, paniekerig; plifortigita: versterkt; praarbaro: oerwoud; pruo: voorsteven; radiko: wortel; raŭka: ruig, schor; rosti: roosteren; sago: pijl; savboato: sloep, reddingsboot; senpacience: ongeduldig; sibli: sissen; sovaĝbesto: wild dier; subakviĝi: kopje onder gaan, duiken; surfaco: oppervlak; ŝiprompiĝo: schipbreuk; ŝtopi: dichtmaken.

Kiel sin prezentas indiano

„Jaguaro! ... Jaguaro!"
Tiu ĉi krio aŭdiĝis plurfoje el la buŝo de miaj kunvojaĝantoj, dum kelkaj el ili staris apogante sin sur la ferdekbarilojn de nia ŝipeto, kaj aliaj kurante supreniris la ŝtuparon por eliri sur la ferdekon.
Ankaŭ mi estis altirita de la krioj kaj alveninte sur la ferdekon, mi vidis nekutiman scenon. Meze de la kreskinta rivero drivis insuleto en la direkton kontraŭan al nia navigado, portata de la forta akvofluo.
Nia rivero, Aragvajo, alfluanto de Amazono, en Suda Ameriko, estas kaprica rivero. Ofte sur ĝi okazas, ke la forta fluo deŝiras kaj kunportas pecon de la riverbordo, kune kun la arboj kaj bestoj, kiuj sur ĝi troviĝas.
La fingroj de la pasaĝeroj montradis en la direkton de la flosanta insuleto. Ili estis tre ekscititaj. Sekvante per la rigardo iliajn montrofingrojn, mi malkovris la kaŭzon de ilia ekscitiĝo.

Antaŭ unu el la arbustoj, sur la insuleto, staris jaguaro, la plej granda kaj plej danĝera sovaĝbesto de la sudamerikaj ĝangaloj.
Jam plurfoje mi estis vidinta jaguaron en la praarbaro. Ĉiam ĝi aspektis majesta, fiera, elasta, preta al atako. Sed tiu ĉi jaguaro havis nenion el sia kutima memkonscia konduto. Ĝia flava felo kun nigraj makuloj, malseka kaj malpura, donis al ĝi aspekton de malsekiĝinta kato. Senespere ĝi premis sin al arbo. Ĝi rigardis nin per humila rigardo, almozpetante ies helpon. Sed ni ne povis helpi al ĝi.
Kaj dum ni kun kompato ĝin rigardis, la „reĝo de la ĝangalo" drivis laŭ la rapida fluo de la akvo, atendante ke la insuleto disfalu, kaj ke ĝi mem dronu inter la ondoj, se ĝi ne sukcesas ĝustatempe savi sin naĝante al la riverbordo.
Jam ni estis perdintaj el la vido la insuleton, sed ankoraŭ ni staris sur la ferdeko, kiam nia ŝipeto ricevis tiel fortan baton, ke ĝi terure ekskuiĝis. Kelkaj pasaĝeroj ekŝanceliĝis, aliaj eĉ falis sur la plankon.
La ŝipo haltis, kaj fortega knarado ekaŭdiĝis el ĝia interno. Konfuza kriado ekestis. La pasaĝeroj panike puŝadis unu la alian, iuj volis kuri dekstren, aliaj maldekstren, iuj supreniri la ŝtuparon, aliaj descendi. Subite iu ekkriis:
„Ni subakviĝas!"
Fakte, tiuj, kiuj staris sur la ferdeko, sentis ke la akvo jam atingas iliajn piedojn. La paniko pligradiĝis. Ĉiuflanke aŭdiĝis plorado de virinoj kaj de infanoj. Tiam aperis la ŝipestro. Lia voĉo plifortigita per laŭtparola funelo, klopodis superkrii la aliajn:
„Pasaĝeroj, pasaĝeroj! Ne puŝu unuj la aliajn. Nenia danĝero ekzistas. Ni havas savboaton, kaj unu post la alia vi estos transportitaj al la riverbordo. Trankviliĝu! Ne kriu kaj ne interpuŝiĝu!"
Parte pro la vortoj de la ŝipestro, parte ĉar ni vidis kiel du ŝipanoj mallevas la savboaton, ni iom trankviliĝis. Kvar patrinoj kune kun siaj infanoj estis la unuaj transportataj al la riverbordo. Poste la du ŝipanoj revenigis la boaton, kaj aliaj virinoj eksidis en ĝin. Tiam alvenis la vico de la viroj. Entute ni estis ĉirkaŭ tridek personoj sur la ŝipeto, kaj nia evakuado daŭris preskaŭ tutan horon. Dum ni senpacience atendis nian vicon, la akvo sur la ferdeko fariĝis pli kaj pli profunda. Nur kiam la lasta el ni atingis la riverbordon, la ŝipestro kaj la aliaj ŝipanoj forlasis la ŝipeton.
Ni staris sur la riverbordo ĉirkaŭitaj de vera praarbaro. La arboj kaj arbustoj estis interplektitaj per lianoj, tiuj longaj kaj kiel ŝnuro flekseblaj pendantaj radikoj. Antaŭ ni, meze de la larĝa, flava rivero elstaris la pruo de nia ŝipeto. Ni eksciis ke la kaŭzo de la ŝiprompiĝo estis subakva trunko, kiu truigis la kirason de nia veturilo. Sed nun tiu sama trunko subtenis la ŝipon ne permesante al ĝi tute alfundiĝi.
Ni estis senesperaj. Ni perdis ĉiujn niajn valizojn kaj troviĝis en la nekonata ĝangalo de la plej sovaĝa parto de Brazilo. Krome nenian nutraĵon ni havis.
La ŝipestro klopodis kuraĝigi nin. Li diris, ke morgaŭ ni klopodos eltiri la valizojn el la ŝipo, kaj eble ni sukcesos eltiri eĉ la ŝipon mem kaj ŝtopi ĝian truon. Tiel eble post kelkaj tagoj ni povos daŭrigi la vojaĝon.
Ni, verdire, ne tre kredis je tiu ebleco, sed tamen ni iom trankviliĝis.
Per niaj maĉetoj ni elhakis la arbustojn kaj purigis de kreskaĵoj sufiĉe larĝan surfacon. En ĝia mezo ni ekbruligis fajron, kaj eksidis sur trunkojn ĉirkaŭ ĝi. Iuj sekigadis siajn malsekajn robojn ĉe la fajro, aliaj sin mem.
Estis malfrua posttagmezo. Por tiu vespero ni havis neniun manĝaĵon, kaj kiam ni rememoris pri tio, ni tuj eksentis malsaton.
Diversaj bruoj kaj voĉoj estis aŭdeblaj el la ĝangalo. Evidente multaj bestoj en ĝi loĝis. Inter la voĉoj ni povis klare distingi la raŭkan kriadon de iu birdo, kiu ĉirkaŭflugadis proksime de nia bivako.
„Tiu ĉi birdo estas sovaĝa meleagro. Mi konas ĝian voĉon," diris unu el niaj kamaradoj.
Iu branĉo super nia kapo ekbalanciĝis kiam la belega ekzemplero de meleagro eksidis sur ĝin. Ĝia plumaro estis bruna kun kelkaj blankaj strioj.
„Se iu el ni havus pafilon, ni facile ĉasus ĝin," diris maljuna sinjoro. „Ni havus tre bonan vespermanĝon por ni ĉiuj.
Sed neniu el ni posedis pafilon. Nun ni eĉ pli malgaje sidis ĉirkaŭ la fajro.
Subite io siblis tra la aero. Akra kriego aŭdiĝis, kaj la meleagro brue falis en la fajron meze de ni. Kelkaj kunuloj ektimigite falis de siaj sidlokoj, aliaj laŭte ekkriis. Ni ĉiuj estis konsternitaj pro la surpriza okazaĵo, kaj ni ne sciis kion pensi.
Ankoraŭ nia konsterniĝo ne ĉesis, kiam subite ni ekaŭdis laŭtan kaj klaran ridegon. Ĉiuj rigardoj sin direktis supren, en la direkton el kiu la ridego venis. Tiam ni ekvidis indianan knabon malsuprenirantan de branĉo. En la mano li havis sagon kaj arkon.
„Mi estas Kumeŭaŭa el la tribo Karaĵa. Amikoj nomi ‚Ŭaŭa'. Meleagro bona por manĝi. Mi rosti ĝin. Kumeŭaŭa fiŝkaptis malproksime. Volis trinki akvon, sentis akvo esti sala. Tuj scii ŝipo subakviĝi ie kaj salo dissolviĝis. Tiam Ŭaŭa rapidi, ĉar scii homoj en danĝero.
„Ĉu nur pro la sala akvo vi supozis, ke homoj troviĝas en danĝero?" mi demandis lin.
„Maljuna indiano Maloa diri: Kie esti abeloj, ankaŭ mielo troviĝi".
„Sed via tribo ne ŝatas la blankulojn, kial vi venis do?"
„Maljuna Maloa diri: Kiu helpis al homo en malfacilaĵo, helpis al si mem".
„Bone, sed kiel vi povas helpi al ni? Vi ja estas ne pli ol dekjara knabeto."
„Dekdujarojn mi havi! Kaj Maloa diri: Fiŝojn oni mezuri laŭ longo, homojn laŭ ilia scio".
Dum ĉion ĉi diradis la eta Kumeŭaŭa, li detranĉis du „Y"-formajn branĉojn, starigis ilin ambaŭflanke de la fajro, kaj sur ili komencis rosti la meleagron, kiun li antaŭe rapide purigis de plumoj kaj intestoj, kaj fiksis sur rektan bastonon.

Lerarenopleiding

In 1993 wil ILEI – de liga van Esperanto-leerkrachten – de nadruk leggen op lerarenopleiding. We berekenden dat om een spraakgemeenschap van ongeveer 1 miljoen mensen in stand te houden, zonder aanvoer van moedertaalsprekers, we erin zouden moeten slagen om jaarlijks ongeveer 200 000 mensen naar onze cursussen te lokken. Uit die 200 000 zouden ongeveer een 40 000 sprekers overblijven. Maar om die mensen de taal aan te leren, zijn er ook een slordige 10 000 leerkrachten nodig. Om dat getal op peil te houden, moeten er jaarlijks 500 nieuwe mensen worden opgeleid.

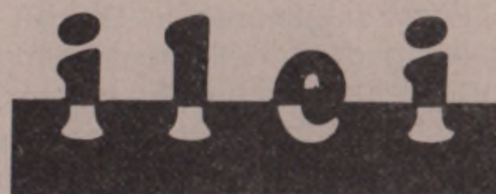
ILEI heeft niet genoeg middelen en armslag om dat niveau te bereiken. Nochtans heeft het zich als taak gesteld in 1993 50 en in 1994 100 plaatsen in een lerarenstage te verzekeren. Een bescheiden maar belangrijke stap in die richting was de voorbije stage in Poprad waaraan 8 leraren uit 4 landen deelnamen.

Voor 1993 staan er drie cursussen in de steigers. Duncan Charters, een Brit die in Amerika woont, leidt een cursus van twee weken in KCE (Kultura Centro Esperantista, in La Chaux-de-Fonds), in het begin van juli. Van beroep is hij didacticus. Hij heeft een grote voeling met avangarde onderwijsmethoden en past in zijn onderwijs de modernste opvattingen en methodieken toe. De stage van Poprad – gebaseerd op het leerboek *Tendaraj tagoj* wordt overgedaan. Verder vonden we de heren Dahlenburg, Koutny en Smidéliusz en mevrouw Sanzer en Barcsay bereid om cursussen te leiden.

Om de informatie over mogelijke cursussen toegankelijk te maken voor een breder publiek, bereiden we een register voor, waarin de verschillende cursusleiders, hun methode, hun doelgroep, de duur van hun stage en de voorwaarden worden voorgesteld. Die catalogus zullen we ter beschikking stellen van de nationale verenigingen zodat zij daaruit kunnen putten wanneer zij een stage organiseren.

Het geringe aantal aanwezigen in Poprad noopt ons ertoe de situatie grondig te analyseren. Immers, het lijkt er sterk op dat ILEI er best in zal slagen voor 1993 50 plaatsen aan te bieden, maar dat het heel wat moeilijker zal zijn, om voor die plaatsen ook kandidaten te vinden. Het grote aanbod van ontmoetingsmogelijkheden – vooral tijdens het zomer-vakantie-seizoen – is de grootste hinderpaal. Toch moeten we die kandidaten kunnen vinden. Het is daarbij vooral belangrijk te recruteren bij niet-Esperanto leerkrachten. Om dat te bereiken moeten we onze stages bekend maken in onderwijskringen; plaatsen openstellen tegen minimale kosten voor leerkrachten die onvoldoende eigen middelen hebben om deelname aan zo'n cursus te betalen; cursussen organiseren vooral buiten de Esperantowereld, in het kader van leraren na-vorming; en ten slotte een gesystematiseerd net aanleggen van mensen die bekwaam zijn om zulke cursussen te leiden.

Deze plannen realiseren, ziet ILEI als zijn grote taak voor de komende jaren. smg

Sukcesa lanĉo de nova projekto

Esenca parto de la 26a ILEI-konferenco estis la Gimnazio, t.e. internacia semajno por 13-16-jaraĝaj geknaboj. Ili loĝis, manĝis, ekskursis kaj ĉiutage konversaciis kun la konferencanoj, tamen la 18 gejunuloj (el 8 landoj!) havis apartan programon kun 30-minutaj lecionoj pri matematiko, literaturo, muziko, geografio, pri Komenio kaj kalkulado per sorobano. Tiel ili amikiĝis kaj plilarĝigis sian horizonton. Ili aplikis Esperanton, lernante per ĝi diversajn temojn serioze tamen en amuza formo.

La konferencaj gekolegoj povis spekti kvar publikajn lecionojn: po unu pri matematiko (P. Arnaudov, BG), pri muziko (ges-roj R. kaj P.-G. Rössler, Germ.), pri geografio (S. MacGill, NZ/H) kaj pri Esperanto-literaturo (E. Tvarožek, CS), krome prezenton de kunagadaj ludoj (G. Tilleux, Belg.).

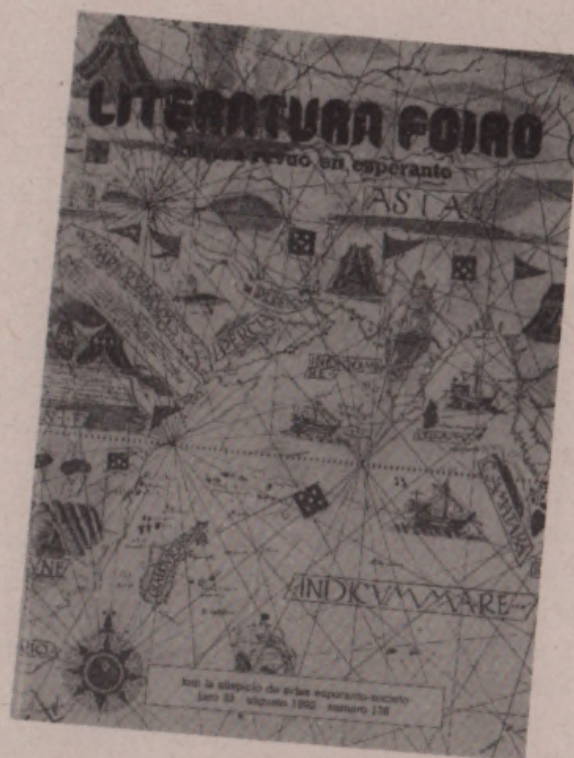
Laŭ la prijuĝo de la geknaboj mem la muzikaj kaj matematikaj instruhoroj plej popularis. Belajn muzikajn programojn – kun fokuso je ritmo – ili prezentis al la konferencanoj. Al la internacia vespero pluraj kontribuis per literaturaj kaj aliaj programeroj, anticipe preparitaj.

Ni esperas, ke al venontaj gimnaziaj semajnoj povos kaj emos reveni pluraj el la infanoj, aldone al novaj gejunuloj, kun aĝo inter la Infana Kongreseto kaj la diversaj junularaj arangoj (IJK, IJS, IJF, IS ktp.)

Kelkaj geknaboj esprimis la deziron okazigi dusemajnan gimnazion. Tio, bedaŭrinde, havas obstaklojn, sed kiel kritiko – estas tre favora. ILEI intencas eldoni la studmaterialon de la gimnazia semajno, por ke ĝi estu ne nur efemera travivaĵo por la partoprenintoj, sed ankaŭ komuna trezoro por apliki, aŭ analizi kaj plibonigi. bz

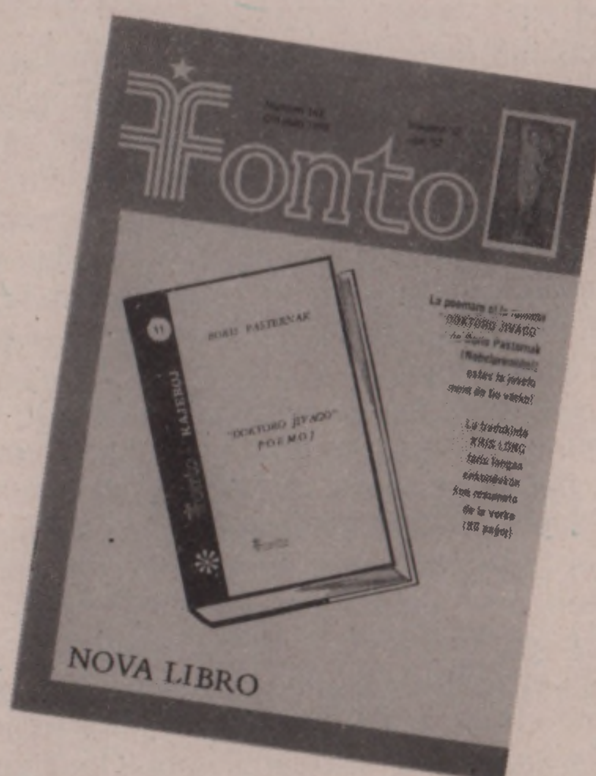
Bron en Boekenkermis

Naast de vraag of Esperanto leeft, wordt mij af en toe de vraag gesteld of er ook wel literatuur in het Esperanto is. Als antwoord daarop zou je de vrager moeten meenemen naar een Esperantoboekendienst, hem de Antologio van de Esperantoliteratuur onder de neus duwen, of hem confronteren met een literair tijdschrift. Daarvan zijn er twee die internationaal bekend zijn: *Literatura Foiro*, uitgegeven in Zwitserland (reeds aan de 24ste jaargang, verschijnt zesmaal per jaar) en *Fonto* uitgegeven in Brazilië (de 13de jaargang is ingegaan, het verschijnt maandelijks, maar wordt per twee nummers toegezonden).
Beide tijdschriften zijn aan elkaar gewaagd en treden enigszins met elkaar in concurrentie. Zij worden verzorgd uitgegeven op A5 formaat.
Inhoudelijk brengen zij informatie over het reilen en zeilen van de – vooral literaire – cultuur in de Esperanto wereld. Elk nummer bevat meestal enkele originele verhalen (novellen), een handvol gedichten, hier en daar een uittreksel van een op stapel staande roman of toneelstuk. Zo vervullen zij een functie als aankondiger van wat in de toekomst te verwachten valt. Als forum voor beginnend talent spelen zij ook een belangrijke rol.
Maar een literair tijdschrift moet meer zijn dan dat. Literaire kritiek is een belangrijk onderdeel en een belangrijke opgave voor precies deze tijdschriften. Mij lijkt het dat *Literatura Foiro* op dit terrein beter scoort dan *Fonto* – waarvan ik echter toevallig een themanummer over 500 jaar ontdekking van Amerika voor mij heb liggen – zodat een definitieve beoordeling nogal moeilijk is.
Tenslotte is het bespreken van wat op de boekenmarkt verschijnt een laatste aspect, dat door beide tijdschriften wordt ter harte genomen. Nochtans lijkt het mij dat zij een grotere plaats zouden kunnen inruimen om het huidige literatuuraanbod bekend te maken. Een rubriek zoals *Laste aperis...* die we in *Esperanto* aantreffen, zou in geen van beide hier besproken tijdschriften misstaan, maar is in beide afwezig.
Mijn voorkeur lijkt te gaan naar *Literatura Foiro*, dat een iets bredere kijk heeft, wat ruimer blikt dan alleen maar literatuur en iets gefundeerder de zaken aanpakt. De vermelding van het volledige redactieteam, waarin heel wat bekende namen voorkomen, geeft ook wat meer vertrouwen. *Fonto* vermeldt enkel zijn hoofdredacteur, hoewel ook dat tijdschrift ongetwijfeld heel wat bekwame medewerkers heeft.

Ter informatie geven we hier abonnementsprijzen en redactie-adressen, maar abonneren kan altijd via de Vlaamse Esperantobond!
Literatura Foiro, 42 Zwitserse frank, 56 p., verschijnt 6 maal per jaar. KCE, CP 779, 2301 La Chaux-de-Fonds, Zwitserland.
Fonto, 20 US dollar, 36 p., verschijnt 12 maal per jaar (per twee nummers verzonden). Gersi Alfredo Bays, BR-89801-970 Chapecó (SC), Brazilië.

gvd

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 april 1993. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 5 maart: autogene training door Edward Kusters
vrijdag 12 maart: muziektechniek toegelicht door Edward Spitaels en Kamiel Van Ham
vrijdag 19 maart: Bert Bovendeerd toont stuwdammen.
vrijdag 26 maart: Internationale avond: Andrej Ananjin (RUS)
vrijdag 2 april: Internationale avond: B.A. Ruigrok (NL) laat de humor horen in de klassieke muziek.
vrijdag 9 april: debatavond over de „La Verda Stelo".
vrijdag 16 april: Herman Boljau met een film over „La Verda Stelo" voor 20 jaar.
vrijdag 23 april: inleiding tot Antwerpen '93.
vrijdag 30 april: onze leden improviseren sketchen.
vrijdag 7 mei: Ivo Durwael over Praag.
vrijdag 14 mei: Internationale avond.
vrijdag 28 mei: historische quiz over de periode 1950-1970.

In onze club bevindt zich een ideeënbus waarin mededelingen. kritiek, voorstellen, enz. kunnen worden gedeponeerd. U kunt ook schriftelijk reageren met de vermelding LVS-IDE-KESTO.

BRUGGE
Paco kaj Justeco
De activiteiten van onze club hebben in principe plaats op donderdagavond vanaf 20 uur in het Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Op de 1ste en 3de donderdag conversatieavond (voor beginners); op de 2de en 3de donderdag praatavond indien er geen andere activiteit is aangekondigd. Info bij dhr. G. Maertens, tlf. (050) 35 49 35.

donderdag 11 maart: Algemene jaarvergadering.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in chalet „'t Clubke", Griendeplein 1, Gent (nabij het Rabot). De bijeenkomst begint om 20 uur. Conversatieavonden op de 3de dinsdag van 19 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1. Inlichtingen bij Katja Lödör, tlf. (091) 30 16 77 of (091) 21 10 02.

dinsdag 16 maart: conversatieavond.
vrijdag 26 maart: Raymond Wylleman vertelt over zijn reis naar China.
dinsdag 20 april: conversatieavond.
vrijdag 23 april: Monique Caestecker spreekt over „Turkije, een brug tussen West en Oost".
zaterdag 8 mei: wandel-zoektocht, georganiseerd door Huub Vermersch, in het natuurgebied „Bourgoyen-Ossemeersen", aan de westrand van Gent. Groepen krijgen nog een uitnodiging met het programma.
dinsdag 18 mei: conversatieavond.

De studiedag van 5 september 1992 werd op cassette (3 stuks) opgenomen. Ze zijn verkrijgbaar tegen de prijs van 480,– fr. (+ 50 BEF verzendingskosten) bij Patrick Haerick, tlf. (091) 27 02 15.

HASSELT
Esperanto Hasselt
We vergaderen normaal gesproken op maandagavond vanaf 20 uur in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5. Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tlf. (011) 25 34 67.
Samenkomsten op 5 april en 3 mei.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs", boven de gemeentelijke bibliotheek, Vredelaan 36, Houthalen-centrum. Programma's beginnen om 20 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tlf. (011) 52 20 74.

maandag 8 maart: De congressen, vorig en volgend congres.
11de les uit Esperanto Programita.
maandag 5 april: Corresponderen in en met Esperanto.
12de les uit Esperanto Programita.
maandag 10 mei: Samengestelde tijden in het Esperanto.
13de les uit Esperanto Programita.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tlf. (03) 666 42 58.

donderdag 18 maart: De Zuidpool, een brok ongerepte natuur met veel pinguïns. Al het mooie ervan werd vastgelegd op video door dhr. Filip Huybrechts, lid van een onderzoeksteam aldaar. Voorzien van Esperantocommentaar door dhr. en mevr. Willy en Pansy Huybrechts, wordt het een ideaal onderwerp voor onze vergadering. Per uitzondering heeft die plaats bij de presentatoren thuis (Rozendreef 12, Kalmthout).
donderdag 29 april: Woordspelletjes door Denise Parente en Jules Verstraeten.

KAPELLE
Zelanda Esperanto Grupo
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tlf. (01102) 41 563 of bij afwezigheid (01180) 14 834 (Rie en Kees Dentz).

vrijdag 12 maart: verbeteren en bestuderen van de vertaling van de brochure "Wandelen door Vlissingen" (samenkomst bij Sunja van Liere, Sperwerhof 16, Heinkenszand).
vrijdag 16 april: literaire avond (samenkomst bij Els de Morrée, Kruitmolenstraat 31, Middelburg).

KORTRIJK
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met dhr. Jan Hanssens, Meiweg 23, 8500 Kortrijk, tlf. (056) 21 31 06. Bij deze en ook bij Jean-Pierre Allewaert (tlf. (056) 20 07 96) kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.

Clubavonden en cursussen vinden plaats elke 4de vrijdag van de maand om 19 uur in het CC „De Oude Dekenij", St-Maartenkerkhof 8.

donderdag 25 maart: Europa en het verdrag van Maastricht. Uiteenzetting door Angelos Tsirimokos (Griekenland), vertaler bij de Europese Gemeenschap.
zondag 25 april: Vlaamse Ardennendag 1993. Geleide wandelingen in de mooiste plekjes van het toekomstig natuurpark "Vlaamse Ardennen" met mededeelname van onze groep. Inlichtingen en inschrijvingen bij Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tlf. (051) 56 90 30.
donderdag 29 april: conversatieronde.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). "Laborvespero" (conversatiecursus) op de 1ste den 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand onze speciale VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 10 maart: Vespero 2000 en beginnerscursus.
woensdag 17 maart: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 24 maart: Beginnerscursus.
woensdag 31 maart: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 7 april: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 14 april: Vespero 2000.
woensdag 21 april: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 5 mei: Beginners- en vervolgcursus.
woensdag 12 mei: Vespero 2000.
woensdag 19 mei: Beginners- en vervolgcursus.

LIMBURG
Esperanto Limburg
Bijeenkomsten in ons clublokaal, Ambachtstraat 39, 3530 Houthalen beginnen om 20 uur gevolgd door gezellig samenzijn. Inlichtingen bij Jos Vandebergh, tlf. (011) 52 19 43 of bij Albert Claesen, tlf. (011) 32 36 03.

maandag 29 maart: Jan Bovendeerd, esperantist en gepensioneerd...
maandag 26 april: Het Esperantocongres in Spanje in de stad Valencia, 24-31 juli 1993, gepresenteerd door Alex Humet (Catalonië).
maandag 31 mei: Ex-Limburger Ivo Durwael, spreekt over de overkoepelende organen in de Esperantowereld.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool "Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. André D'Hulster, tlf. (059) 80 06 95.
La Konko heeft een nieuw lokaal in de wijk Mariakerke, dicht bij de zee. Ingang via de laatste dubbele deur, bel „La Konko". Parkeergelegenheid op de Northlaan, tramhalte bij het „Media Center", op 200m van de school. Halte van de stadsbus van De Lijn op de hoek van de Nieuwpoortsesteenweg en de Northlaan, bij het politiekantoor. Het lokaal is gelegen op de eerste verdieping, met zicht op de vroegere speelplaats, kant Nieuwpoortsesteenweg. Vanaf de tweede week van februari hebben zowel de cursussen als de gespreksavonden daar plaats. De ervaring zal moeten uitwijzen of het lokaal ook geschikt is voor de culturele bijeenkomsten met een groter publiek.
Tijdens de algemene ledenvergadering van 15 januari '93 werd het bestuur uitgebreid: voorzitter: Raymond Wylleman, vice-voorzitter: Flory Witdoeckt, secretaris: Marc Cuffez, hulpsecretaris: Thérèse D'Hulster-Boudt, penningmeester: André D'Hulster. Omdat Marc Cuffez de ganse werkweek buiten Oostende verblijft, wordt het correspondentie-adres behouden op Paul Michielslaan 10 te 8400 Oostende, tlf. (059) 80 06 95.
Nog even de cursussen op 'n rijtje:
- jongeren (10-12j.) in de Van Glabbekeschool, op dinsdag en vrijdag van 12u30 tot 13u30.
- volwassenen: A-cursus, op dinsdag van 16u30 tot 18u, B-cursus, op vrijdag van 18u tot 19u30.
- gespreksavonden voor gevorderden: elke 2de en 4de maandag van 20u tot 22u. In de nabije toekomst kan het de 2de en 4de woensdag worden, om alle belangstellenden de kans te geven deel te nemen. Dat laten we dan wel weten.

Op 8 mei neemt La Konko deel aan de Vlaams-Ierse dag, ingericht door het Rodenbachfonds te Veurne. We nodigden de Ierse Esperantisten uit en hopen dat enkelen zullen aanwezig zijn. Meer info volgt.
Op 15 mei bezoeken we Europa's Culturele Hoofdstad, met o.a. een begeleid bezoek (door Hélène Falck) aan de Jordaens-tentoonstelling. We gaan met de trein, met een Multi-Pass-ticket.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tlf. (010) 416 14 49.

woensdag 10 maart: conversatieronde bij dhr. en mevr. Rapley, Rochussenstraat 135d te 20 uur.
woensdag 17 maart: de levende krant met vrij thema.

INTERNATIONALE ONTMOETINGEN

17a Internationaal Jongeren-Festival
In Centraal Italië (Abruzzo) bij de Adriatische Zee organiseert de Italiaanse Jongerenvereniging voor de 17de maal een internationale bijeenkomst voor jongeren met als thema toerisme (hoe de voordelen bewaren en de nadelen vermijden en de relatie met Esperanto). Plaats: Hotel „Adriatico", Vasto Marina. Datum: 7-13 april 1993. Inschrijvingen bij Daniela Costa, Strada di Bertolla 5, I-10156 Torino, Italië.

REGIONALE ONTMOETINGEN

Cursusweekeinde in Steensel (bij Eindhoven) 17-18 april 1993
Organisatie door de esperantoclub van Den Helder, K. Visserstr. 38, NL-1785 JJ Den Helder.

Lenteweekeinde FLE, 7-8 mei 1993.

77a Brits Esperantocongres/88ste Schots congres
Op 28-31 mei in het Bell College of Technology, Hamilton, Schotland. Inlichtingen bij s-ino Jean Bisset, 47 Airbles Crescent, Motherwell ML1 3AP, Groot-Brittannië.

DEVENTER (NEA-sekcio) J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tlf.: (05700) 183 04.
DIEMEN *Internacia Amikeco* FLE, Vlasdonk 1, NL-1112 JD Diemen, tlf.: (020) 90 90 94.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tlf.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tlf.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tlf. (053) 33 26 40.
GENK M. Habex, Gildelaan 27, B-3600 Genk, tlf.: (011) 35 95 42.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tlf.: (091) 30 16 77.
GRONINGEN (NEA-sekcio) Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Coranthijnestraat 69, NL-9715 Groningen, tlf.: (05) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE (NEA-sekcio) *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tlf.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tlf.: (011) 25 34 67.
HELMOND (NEA-sekcio) Y. van Zwol, Peelhof 86, NL-5709 BN Helmond, tlf.: (04920) 107 04.
HILVERSUM (FLE-sekcio) M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, NL-1215 EZ Hilversum, tlf.: (035) 21 27 17.
(NEA-sekcio) A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tlf.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tlf.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* M. Storms, Douglaslaan 14, B-2950 Kapellen, tlf.: (03) 666 83 19.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tlf. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tlf.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Jan Hanssens, Meiweg 23, B-8500 Kortrijk, tlf.: (056) 21 31 06.
LEEUWARDEN (NEA-sekcio) Y. Weidema, Goutumerdijk 18, NL-9084 AE Goutum, tlf.: (058) 88 26 10.
LEUVEN *Esperanto 2000* Bert Vanhoven, Boerenkrijglaan 20, B-3120 Tremelo, tlf.: (016) 53 58 92.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tlf.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tlf.: (011) 52 29 02 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
MORTSEL J. Bovendeerd, Meidoornlaan 42/2, B-2640 Mortsel.
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tlf.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tlf.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tlf.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM (FLE-sekcio) J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tlf.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tlf.: (010) 416 14 49.
SAT-rondo W. v.d. Blink, Almstein 133, NL-3085 NC Rotterdam, tlf.: (010) 480 69 64.
Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tlf.: (010) 436 10 44.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* Det Koning, Van Speykstraat 19, NL-4535 BN Terneuzen, tlf.: (01150) 946 70.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tlf.: (016) 81 52 46.
TILBURG H. Appelo, Montfortanenlaan 100, NL-5042 CX Tilburg, tlf.: (013) 68 04 73.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tlf. (014) 42 48 08.
UTRECHT dhr. Punt, Maniladreef 73, NL-3564 JB Utrecht, tlf.: (030) 61 69 67.
WEERT (NEJ-sekcio) *Lonicero* Tromplaan 4, NL-6004 Weert, tlf.: (04950) 212 51.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tlf.: (04450) 12 48.
WILDERT Jachthoornlaan 20, 2910 Essen-Wildert, tlf.: (03) 667 57 70 of (03) 321 23 06.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tlf.: (075) 16 69 31.
ZEIST (NEA-sekcio) C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, NL-3707 VK Zeist.

VOORDRACHT OVER BOSNIE!

De Vlaamse Esperantobond nodigde Ismail Grbo uit om van 19 tot 29 maart 1993 een rondreis langs de Vlaamse Esperantoclubs te maken. Hoewel de afspraken nog niet definitief zijn, willen wij het nu toch reeds vermelden. Bij uw plaatselijke clubverantwoor delijke of op het secretariaat van FEL kan u nadere informatie inwinnen.
Ismail Grbo is een zeer aktieve esperantist, fotograaf, taalleraar en wereldreiziger. Hij is een Bosnisch moslim. Omwille van de oorlog moest hij zijn geboortestad, Sarajevo, ontvluchten. Thans geniet hij samen met zijn dochter politiek asiel in Duitsland. Zijn echtgenote verkoos in Sarajevo te blijven om over hun huis te waken. Tijdens zijn lezingen zal de heer Grbo getuigenis afleggen van de wreedheden en de terreur van de oorlog die zijn land teistert. ah

Minitrip voor beginners.

Van 19 tot 23 mei leiden Iwona Kocięba en Alex Humet – leraren Esperanto te Antwerpen – een uitstap naar Praag voor beginners. Het doel is aktief Esperanto gebruiken als toerist. We zullen de plaatselijke esperantisten ontmoeten en overnachten in het huis van de Tsjechisch Esperantobond. Over de manier van reizen beslissen de deelnemers zelf. Mogelijkheden zijn: trein, autobus, gehuurde minibus of eigen wagen. De prijs kan uiteraard pas later worden vastgesteld, want die zal in hoge mate worden beïnvloed door het aantal deelnemers. In ieder geval zal hij elke vergelijking met prijzen uit het commerciële circuit kunnen doorstaan. Geïnteresseerden nemen contact op met de begeleiders, tel.: (03) 440 35 58 en (03) 239 21 69 of via het adres van FEL. ah

Korespondpeto

Mi estas instruisto pri la angla lingvo kaj deziras korespondi pri fremdlingvoj, historio, geografio, vojaĝoj, turismo, muziko, sporto, vivo kaj kulturo, kaj aliaj landoj. Mi kolektas poŝtmarkojn. Zlatko Stoyanov, ul. Roza, BL 20/2 G, 9010 Varna, Bulgario.